

LAUSUNTO 1.4.2026

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Viite: Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta 149/2025 vp eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Asia: Valtion koulukotien lausunto Lakiin lastensuojelulain muuttamisesta HE 149/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

1. Toimenpideoite älypuhelinien ja muiden digilaitteiden käytön rajoittamisesta sijaishuollossa TPA 2/2025 vp

Kun lapsi sijoitetaan sijaishuoltoon, hänellä tulisi olla samanlaisia oikeuksia kuin omassa kodissa kasvavalla lapsella, eli oikeus saada kasvua ja kehitystä tukevaa kasvatusta. Nykyisin on hyvin tiedossa älypuhelimien haitat. On huomioitava se, että älypuheliiniin kytkeytyy lastensuojelulaitoksissa ilmiöitä, jotka ovat Valtion koulukodeissa todellinen ongelma. Viimesijaisena sijaishuoltopaikkana se ei pysty suojelemaan lapsia riittävässä määrin älypuhelimien tuomilta lieveilmiöiltä: huumeiden kulkeutumiselta ja seksuaalirikosten teoilta sekä seksuaalirikoksen uhriksi joutumiselta. Huumeakauppa ja seksuaalirikokset tapahtuvat nykyisin valtaosin älypuhelimilla. Vaikka lapsi olisi omassa huoneessaan, hän voi parittaa puhelimensa välityksellä asuinyksikön kaveria tai joutua itse seksuaalirikoksen uhriksi. Nämä havainnoidaan jälkikäteisesti silloin, kun rikos on jo tapahtunut. Rajoitustoimenpiteet tehdään jälkikäteen yksilöllisesti arvioituna, niitä ei voi tehdä ennakoiden.

Sijaishuollossa olevilla on havaittavissa selkeästi puhelinriippuvuuksia. Vakavasti traumatisoituneilla lapsilla lapsuuden ajan olosuhteet vaikuttavat siihen, että itsesääteily ja rajojen asettaminen puhelimen käytölle on vielä heikompa kuin muilla lapsilla. Kasvatuksellisenä toimenpiteenä, samoin kuin kodissakin, olisi hyvä saada rajattua lasten puhelimen käyttöä tilapäisesti ja lyhytaikaisesti ilman hallinnollista ja byrokraattista rajoitustoimenpidettä. Rajoitustoimenpiteiden toteuttaminen on aikaa vievä prosessi, jota ei voi tehdä akuuttiin tarpeeseen. Käsitys normaalista kasvatuksesta on hämartynt ja tämä malli olisi tärkeää näiden lasten tulevaisuudessa, kun he ovat aikanaan itse vanhempia ja heidän täytyisi pystyä rajamaan omaa lastaan vastaavanlaisessa tilanteessa. Vahvistamme nykyisellä toimintamallilla lastensuojelussa entistä enemmän ylisukupolvisia ilmiöitä, jossa lapset kasvavat ilman käsitystä tavallisista kasvatustoimintamalleista. Yhteydenpidon läheisiin pystyy toteuttamaan lastensuojelulaitoksissa muilla tavoin, kuten esimerkiksi asuinyksikön lasten käytössä olevalla puhelimella. Rajojen asettaminen on normaalia kasvatusta. Korkeakoulutetulla ja kokeneella hoito- ja kasvatushenkilökunnalla on yleensä ammattitaitoa arvioida se, milloin on kyseessä kasvatuksellinen ja milloin rajoitustoimenpide.

LAUSUNTO 1.4.2026

2. Toimenpideoitteet hatkanuorten etsimiseen TPA 9/2025 vp ja TPA 16/2025 vp

Sijaishuoltoon sijoitetut lapset ovat vakavassa vaarassa hatkaamisen aikana. Lapset ovat silloin todellisessa hengenvaarassa. Hatkaamisen vaarallisuus täytyisi laissa tunnistaa ja siten valjastaa toimivaltuudet sekä voimavarat siihen tavoitteeseen, että lapsi saadaan turvaan mahdollisimman nopeasti ja toteuttaa todellista lapsen suojelemista.

Valtion koulukodit ehdottaa, että lastensuojelulaitoksilla olisi laajemmat toimivaltuudet toteuttaa lapsen etsintä omilla työntekijöillä asuin- ja palveluyksiköstä riippumatta. Nykyinen lainsäädäntö rajaa etsinnän vain lapsen oman asuinyksikön vakituisiin työntekijöihin. Tämän järjestäminen käytännön kannalta on haastavaa ja kankeaa vuorotöitä tekevien asuinyksikön työntekijöiden kohdalla erityisesti toiselle puolelle Suomea kohdistuviin etsintöihin. Vaatimuksen kankeus viivästyttää lapsen etsintää tilanteessa, jossa jokainen tunti on arvokas lapsen suojaamiseksi.

Valtion koulukodit ovat valtakunnallinen lastensuojelun palveluja tarjoava palveluntuottaja, jolla on palveluyksiköitä ympäri Suomen. Esimerkiksi jos lapsi karkaa Limingasta Veikkosen asuinyksiköstä Helsinkiin, Limingasta lähtee Veikkosen työntekijä etsimään lasta 600 kilometrin päähän. Ehdotamme, että saisimme valtakunnallisena lastensuojelupalvelun tuottajana itse järjestää lapsen etsinnän ja haun. Olisi tarkoituksenmukaisempaa lähteä lasta etsimään Etelä-Suomesta kuin Pohjois-Suomesta, kuten Vuorelasta, joka on 50 km päässä Helsingistä.

Haluamme Valtion koulukodeilla kehittää lasten etsintään laitoksen omista työntekijöistä koostuvan liikkuvan ryhmän, joka tulisi asuinyksikön työntekijöiden tueksi etsintään ja hakuun sen sijaan, että tehtävä olisi kokonaan asuinyksikön vakituisten työntekijöiden vastuulla. Kokemuksemme mukaan lapsen etsinnät ovat muuttuneet entistä vaarallisemmiksi viime aikoina ja ne ovat merkittävä uhka työturvallisuudelle. Koulukodin työntekijöiden päälle on viimeisen vuoden aikana esimerkiksi yritetty ajaa etsintätilanteessa ja asunnon oven takana on uhattu aseella. Tämän vuoksi haluamme, että voimme itse kouluttaa lapsen etsintään sellaiset laitoksen ammattilaiset, joilla on siihen erikoistunutta osaamista. On kohtuutonta, että yksittäisen asuinyksikön hoito- ja kasvatushenkilöstön sosionomi tai sairaanhoitaja pystyy tällaisista vaarallisten tilanteiden vaatimuksista suoriutumaan – hänen pitäisi pystyä keskittymään perustehtäväänsä asuinyksikössä.

Lasten etsinnästä tulee palveluntuottajille merkittäviä lisäkustannuksia sijaisjärjestelyjen sekä majoitus- ja matkakulujen muodossa. Hyvinvointialueet lopettavat lapsen poissaolon vuoksi hoitovuorokausista maksamisen, vaikka todellisuudessa kustannuksia tulee lapsen etsinnöistä enemmän, kun lapsi on karkuteillä. Käytännössä ainoat säästävät kustannukset ovat lapsen ruokailukulut, joiden kustannukset ovat kokonaisuudessaan vähäiset. Asuinyksiköissä on muita lapsia, joiden hoito, kasvatusta ja turvallisuus täytyy turvata eikä sieltä voi irrottaa ilman lisäresurssia työntekijöitä etsintään. Tämä tarkoittaa sitä, että

LAUSUNTO 1.4.2026

muita lapsia varten täytyy palkata sijaisia, jotta oman asuinyksikön vakituiset työntekijät voivat suorittaa etsintää.

Lakiesitys ei huomioi edelleen sitä, että lapsen kuljettaminen takaisin lastensuojelulaitokseen on usein vaarallista. Valtion koulukodeilla lasten kuljetuksissa on tullut lukuisia loukkaantumisia ja todellisia vaaratilanteita. Lapsi on saattanut moottoritiellä käydä kuljettajaan käsiksi ja yrittänyt hypätä liikkuvasta autosta. Laki ei huomioi sitä, että lapsen kuljettamiseen lastensuojelulaitoksen olisi mahdollista käyttää tarkoitukseen soveltuvaa kuljetuskalustoa, jossa olisi eriytetty tila aggressiivisesti käyttäytyvälle lapselle esimerkiksi päihtymistilan vuoksi.

Antamalla autonomiaa lastensuojelulaitoksille, saadaan etsintää turvallisemmaksi, nopeammaksi ja kustannustehokkaammaksi. Ja mitä tärkeintä, lastensuojelu voi toteuttaa ydintehtävänsä saada lapsi suojattua häntä vahingoittavista olosuhteista.

Helsingissä 1.4.2026

Maria Alanko-Lazarides

ma. lastensuojelutyön johtaja

Valtion koulukodit

Kaisa Tammi

Valtion lastensuojeluyksiköiden ma. johtaja

Valtion koulukodit

LAUSUNTO 1.4.2026

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This document contains 4 pages before this page
Dokumentet inneholder 4 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 4 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 4 sider før denne side

Detta dokument innehåller 4 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende